

s tem hipotetičnim sklepanjem o Šalamunovi vrnitvi k izvoru našli tudi vzrok, da se je zdela zbirka odgovornim možem kot popis tega potovanja in vrnitve mogoče ravno zato vredna Prešernove nagrade.

Mirko Fabčič

ANDREJ MEDVED, SLED —

Nova pesniška zbirka Andreja Medveda* postavlja pred bralca zelo težak, verjetno nerešljiv problem: kako komunicirati s tem tekstom, kako izvleči iz njega estetski užitek, kako ga razumeti ali ne-razumeti, kaj sploh početi z množico besed, ki so urejene in vtisnjene v obliko kitic in se ponujajo bralcu-potrošniku v knjižici simpatično zeleno-rdeče barve, ki ima vse zunanje attribute prave pesniške zbirke in nosi naslov Sled? Bralec sprejema knjigo kot pesniško zbirko, in če je v njem vsaj malo potrošniške krvi, bo pričakoval, da mu bo zbirka nudila vsaj minimalni estetski užitek, ki ga navadno nudijo pesniški izdelki. Toda užitka kljub skrbnemu branju ne najde. S skrbnim branjem lahko samo ugotavlja pomenska razmerja in skuša razbrati osnovno pesnikovo spoznanje. Ko se mu to posreči, spozna tudi ničevost svojega upanja, da bo bogatejši za novo življenjsko spoznanje, saj si pesnikove besede:

Razluščena
otrdela koža
smrti

se lepi v razpoke
molka

V uhojenih poteh
suše kotijo
jegulje strahu

prevede v racionalno ugotovitev: strah
pred smrtjo.

* Andrej Medved — Sled, Založba
Obzorja Maribor 1971

Zakaj toliko besed o ubogem bralcu, zakaj ta ironičen prizvok, ki postavlja Medvedov tekst v slabo luč? Odgovor je preprost: taka pesniška produkcija, kot so »pesmi« A. Medveda in pesmi še nekaterih slovenskih »pesnikov«, zanemarljiva, postavlja ga pred nemožnost komuniciranja s tekstom, to je s pesmijo, in s tem postavlja tudi poezijo pred njen konec. Če ni bralcev, ni pesmi. Papir in besede na njem so mrtve stvari, pesem eksistira le ob branju, to je ob aktivnem branju, ko se ponovi ustvarjalni postopek, le da je rezultat, to je pesem, vzrok in ne posledica določenega spoznanja. Toda če si bralec po nekajkratnih izkušnjah s podobnimi »zaprtimi«, nekomunikativnimi teksti ustvari negativno mnenje in se odloči, da se bo raje ukvarjal z bolj koristnim delom, pomeni to za pesem neizbežen konec. Pesem se rodi, ko jo pesnik napiše, toda hkrati je to tudi njena smrt, če njena eksistenca ni znova potrjena s ponovnim branjem. Pesem potrebuje samopotrjevanje, samopotrjuje pa se samo s ponovnim rojevanjem v bralčevi zavesti. Če ta krog, pesnik-pesem-bralec, ni vzpostavljen, pesmi ni. Prav zanimivo je v knjižici pogledati na kartončke, kjer je razvidno, koliko bralcev si izposodi npr. določeno pesniško zbirko (kar seveda še ne pomeni, da jo tudi preberejo). To število je res neverjetno majhno. To seveda ni prava slika, koliko ljudi bere npr. pesmi Andreja Medveda, je pa čisto zadovoljiva informacija, na podlagi katere lahko predvidevamo o »popularnosti« ali o življenju pesniških zbirk.

Jasno je, da ima to sklepanje čisto določeno postavko, da je pesniku do tega, da njegove pesmi berejo, da piše pesmi z določenim namenom, npr. da izraža svoja življenjska spoznanja. Če pa je pesniku vseeno, ali njegove pesmi berejo ali ne, če piše pesmi samo zaradi sebe, potem je nesmiselno izdajanje teh pesmi v knjižni obliki (se-

veda, če odmislimo materialni vidik, ki pa prav gotovo ni bistven, saj ne poznam nobenega pesnika, ki bi obogatel zaradi svojih pesmi).

S stališča znanosti o literaturi se seveda ni bati, da bodo takšne ali drugačne pesniške zbirke doživele svoj eksistenčni konec, ker se pesem skozi prizmo npr. literarne zgodovine ne potrjuje, pač pa potrjuje obstoj literarne zgodovine same. Način eksistiranja pesmi za bralca in po bralcu se bistveno loči od načina eksistiranja za literarno znanost. Za literarno znanost je pesem ali literatura sploh eksistenčna nuja, saj brez literature ni znanosti o literaturi. Z govorjenjem o literaturi potrjuje znanost o literaturi svoj obstoj in ne obstoj literature same. Znanstveni instrumentarij, ki si ga je zasnovala znanost o literaturi, je izredno uporabljen in se da uporabiti skoraj na vsaki jezikovni stvaritvi. Za bralca seveda pesem ni eksistenčna nuja, zato mu bo npr. ugotovitev, da je zbirka nekomunikativna, čisto zadosten razlog, da se z njo ne bo ukvarjal, za literarno znanost pa noben tak argument ni in ne sme biti dovolj, da bi razglasila kakšno pesem nevredno svoje pozornosti, ker s tem že postavlja na kocko svoj obstoj. Za literarno znanost je torej nujno, da pesmi vedno *so*. Če pa jih ni, tudi znanosti o literaturi ni. Kriterija, kako se bliža bralec literaturi in znanosti o literaturi, sta torej bistveno različna.

Kaj lahko torej zapišem o Medvedovi zbirki Sled v tem zapisu, ki naj bi bil ocena? Naj se držim kriterija literarne znanosti? Potem bi verjetno moral zapisati, da ima avtor zbirke filozofske preddispozicije in svoje misli izraža z jezikom filozofije, da uporablja termine, ki so znani iz terminologije francoskega filozofa Jacquesa Derri-
daja, kar je razvidno že iz naslovov petih razdelkov zbirke — Razpoka, Raztrositev, Past, Isto in Sled. Obre-

menjenost s filozofsko temo in načelna usmeritev v filozofijo se delno kaže ali pa vsaj lahko sklepamo na to, v izbiri mota zbirke, to je odlomek iz Derri-
daja: »... Misлити zaporo predstavitve pomeni torej: misliti kruto silo smrti in igre. »Zapisati bi verjetno moral, da je avtorjevo podajanje enigmatično, saj moramo razvozlati najprej pomen npr. pesmi na str. 46

V zastrupljeni
pasti ptičjega
mehurja
ždi
zabuhla
rakovica smrti

in ga vstaviti v pesem na strani 56, kjer je znova govor o simbolu »rakovice«:

Splašene rakovice
kotijo v zatilju
breztelesnega prostora

Določene simbolne besedne sintagme si moramo razložiti in si jih zapomniti, da jih lahko pozneje na določenem mestu spet uporabimo, ker sicer na tistem mestu ne bomo razumeli konteksta. S to igro simbolnih pomenov, ki jih mora bralec uvrščati in razvrščati, se odkrije miselna razsežnost Medvedove zbirke: sled igre in smrti.

In če bi avtorjeve pesmi presojali s stališča bralca? Bi moral potem zapisati, da bo bralec verjetno le težko navezal z zbirko ustrezen stik, in sicer zaradi hermetičnosti metafor in zaradi pomenske predestiniranosti, ki izhaja iz filozofskih spoznanj. Bi moral zapisati, da bo bralec vzpostavil s pesmimi intelektualni stik, ne pa tudi čustvenega in estetskega? Mislim, da lahko zapišem le eno ugotovitev: Medvedova pesniška zbirka je sicer izšla, ne bo pa nikoli material bralečve zavesti, morebiti pa bo lahko material literarne znanosti.

Mirko Fabčič